

НАРОДНИЙ ДЕПУТАТ УКРАЇНИ

« » _____ 2015 р.

Верховна Рада України

Відповідно до статті 93 Конституції України та статті 89 Регламенту Верховної Ради України, в порядку законодавчої ініціативи вноситься на розгляд Верховної Ради України проект Закону України «Про засади державної стратегії деолігархізації України на 2015 - 2020 роки (Стратегія деолігархізації України)».

Доповідати проект Закону на пленарному засіданні парламенту буде народний депутат України Ю.Б.Дерев'янку.

Додатки:

- 1) Проект Закону на 1 арк.
- 2) Додаток до проекту Закону на 17 арк.
- 3) Пояснювальна записка на 4 арк.
- 4) Проект Постанови Верховної Ради України на 1 арк.
- 5) Авторський колектив на 1 арк.
- 5) Електронні копії вищезазначених матеріалів.

Народні депутати України

Ю.Б.Дерев'янку

І.М.Суслова

Проект
вноситься
народними депутатами України

Ю.Б.Дерев'янком

І.М.Суисловою

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про засади державної стратегії деолігархізації України на 2015 - 2020 роки (Стратегія деолігархізації України)

Верховна Рада України постановляє:

1. Затвердити засади державної стратегії деолігархізації України, що додається.
2. Кабінету Міністрів України у місячний строк з дня набрання чинності цим Законом:
  - розробити програму реалізації заходів Стратегії деолігархізації України;
  - розробити та внести на розгляд Верховної Ради України законопроекти, передбачені Стратегією деолігархізації України;
  - привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом.
3. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

**Голова Верховної Ради
України**

В.ГРОЙСМАН

ЗАТВЕРДЖЕНО
Законом України
від _____ 2015 року № _____

ЗАСАДИ
державної стратегії деолігархізації України
на 2015-2020 роки
(Стратегія деолігархізації України)

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Україна отримала у спадок від СРСР вкрай забюрократизовану, неефективну економіку та колосальні матеріальні ресурси. З переходом від планової соціалістичної економіки до ринкової постало питання приватизації державного майна, з метою ефективного управління ним та залучення інвестицій у всі галузі економіки.

Та відсутність швидких та ефективних реформ, корупція в вищих органах влади, непрозоре підняття тарифів для населення, різкі скачки валютного курсу та знецінення української валюти, повільний економічний розвиток України - все це є наслідком олігархізації влади та економіки Української держави. Нинішня олігархізована система управління державою приречена українців на бідність та загрожує потужним соціальним вибухом.

Бюрократизація та концентрація ресурсів у руках невеликої групи є рушійною силою для «залізного закону олігархії Міхельса», згідно з яким будь-яка форма соціальної організації, незалежно від її початкової демократичності чи автократичності, неминуче вироджується у владу небагатьох обраних — олігархію. Демократичні суспільства створюють противаги цьому «виродженню» шляхом обмеження монополій, розвитку громадянського суспільства, розширення прав органів місцевого самоврядування, відкритості та публічності використання державних ресурсів тощо.

Першим етапом олігархізації України стала приватизація, а потім і монополізація майже всіх галузей економіки держави.

Приватизаційні процеси в Україні, починаючи з 1990-х років і сьогодні відбувалися на тлі розвитку тих негативних тенденцій, які були започатковані ще в СРСР. В першу чергу, це всевладдя колосального бюрократичного апарату, який об'єктивно є антагоністом до принципів вільної ринкової економіки, та чинить потужний спотворив цим принципам, призвівши до становлення в Україні кланово-олігархічної моделі економіки за гіршим взірцем східних деспотій та відсталих держав "третього світу".

Недосконалість законодавства, відсутність прозорих процедур проведення приватизаційних конкурсів, їхньої економічної обґрунтованості та доцільності, належного постприватизаційного контролю за виконанням

інвестиційних зобов'язань нового власника перетворили приватизацію державного та комунального майна в одну з найкорумпованіших сфер української економіки.

Приватизаційний період мав декілька етапів.

З 1992 по 1998 роки тривав період так званої «малої приватизації». Така приватизація дала змогу започаткував середній та малий бізнеси. Понад 3/4 приватизованих за той період підприємств створили нові робочі місця, збільшили обсяги реалізації продукції, значно розширили коло споживачів, дало поштовх для появи «середнього класу» населення.

Однак ці підприємці потрапили під тиск численних безсистемних «податкових реформ», які проводили виключно для латання за рахунок підприємців «бюджетних дірок», що виникали внаслідок неефективного управління і фактичного розкрадання державного майна, коли фактично «за копійки» розпродавалася державна власність.

Формування нинішніх олігархічних структур та їхніх фінансово-промислових груп почало стрімкий розвиток з 1999 року, коли розпочалася так звана «четверта хвиля приватизації», протягом якої була приватизована більша частина стратегічних державних підприємств та природних монополій.

Олігархи, маючи вже певний вплив на законодавчу та виконавчу владу, почали лобіювати рішення щодо виключення з переліку об'єктів, що були заборонені до приватизації через Верховну Раду України, Кабінет Міністрів України, Фонд державного майна України.

Таким чином, з 1999 по 2012 роки були монополізовані найприбутковіші галузі економіки України: видобування корисних копалин (газу, нафти, вугілля тощо), металургійна та хімічна промисловість, машино- та суднобудування, транспортна галузь та інші.

Протягом 2012-2015 років почалося масове скуповування олігархічними структурами обленерго, теплоелектростанцій та інших державних монополій. За цей період часу кількома провладними олігархічними групами були приватизовані пакети акцій майже всіх обленерго, облгазів, водоканалів. Дві з цих груп, сформовані російськими олігархами, зараз мають частковий контроль над енергетикою України, що підриває засади національної безпеки України.

В період чергової валютної кризи 2014-2015 років вплив олігархів на владу призвів до спрямування коштів, отриманих від Національного банку України, виключно на роздачу дешевих кредитів для підприємств власних фінансово-промислових груп з подальшим переведенням цих коштів під «липові» контракти на свої ж компанії в офшорних зонах, що призвело до банкрутства (іноді фіктивного) низки банків, масового неповернення депозитів населенню та значного знецінення національної валюти.

Паралельно з формуванням на базі приватизованих активів фінансово-промислових груп олігархи створювали та скуповували засоби масової інформації, фінансово-кредитні установи. Телеканали олігархів впродовж всіх виборів у незалежній Україні були інструментом проведення

«своїх кишенькових» політиків у Верховну Раду України та інші представницькі органи влади.

Таким чином, в процесі олігархізації економіки України через корупційні зв'язки у владі використовувалися такі методи:

- приватизація державних підприємств за «конкурсом для одного учасника»;
- приватизація за зниженою ціною високоліквідних підприємств;
- необґрунтоване отримання преференцій для власних компаній з державного бюджету та податкових пільг;
- задіяння вексельних схем у розрахунках із державними підприємствами;
- одержання доступу до ресурсів, підконтрольних державі: оренда цілісних майнових комплексів державних підприємств та використання їхньої інфраструктури для власного збагачення;
- активне використання судової системи та державних реєстраторів у взятті під контроль високорентабельних підприємств, зокрема з недосконалою структурою власності;
- установа контролю над держпідприємствами через призначення свого контрольованого менеджменту на ці підприємства з одночасним блокуванням скликання зборів акціонерів та невплата дивідендів державі;
- використання статусу «міноритарія» для примусу бізнес-партнерів до продажу своїх часток (судові позови, зриву зборів акціонерів тощо);
- сприяння призначенню «своїх» людей в органах влади для знищення конкурентів на ринках, отримання доступу до державних замовлень та вплив на державне регулювання галузей;
- отримання в управління пакетів високорентабельних компаній (насамперед, обленерго та облгазів);
- навмисне доведення до фіктивного банкрутства державних підприємств та через суди отримання у власність їхнього майна та землі тощо.

Олігархізація спотворила структуру економіки в цілому та знизила розвиток середнього класу, який формувався насамперед завдяки малому та середньому бізнесу, що у країнах з розвинутою економікою створює до 60% ВВП, а головне – забезпечує нові робочі місця та впровадження інновацій для економічного зростання держави.

До сьогодні умови ведення бізнесу в Україні залишаються одними з найгірших у Європі (за визначенням багатьох міжнародних інституцій).

Олігархізація влади та економіки зробила конкуренцію заздалегідь не вигідною, так як олігархічні фінансово-промислові групи не зможуть отримувати надприбутки та виживати у конкурентному середовищі. Тому конкуренція як один із принципів підприємництва у більшості галузей економіки України сьогодні відсутній.

Другим етапом після накопичення значних фінансових ресурсів стало захоплення олігархами влади.

На цьому етапі олігархи, використовуючи окрім фінансових ресурсів, належні їм засоби масової інформації, розпочали створення підконтрольних їм політичних партій та просування цих партій у виборні органи влади всіх рівнів.

Найбільшого розвитку цей процес набрав у період переходу від мажоритарної виборчої системи до пропорційної. Олігархи зробили все можливе, щоб ухвалити «найтрагічніше» виборче законодавство в Європі. Венеціанська комісія дала йому вкрай негативну оцінку, вказавши, що закон про вибори дуже недосконалий, як недосконалі і зміни до Конституції, що стосуються виборчого процесу.

Такі зміни вносилися і лобіювалися вирощеними олігархатом партійними лідерами, які десятиліттями перебуваючи у Верховній Раді робили все аби щоразу на нові терміни закріпити за своїми партійними силами парламентські крісла. Вони фактично ухвалили виборчий закон «під себе». При цьому контроль за виборчим процесом у Центральній виборчій комісії здійснюється тими ж партіями.

Таким чином, відбулося своєрідне консервування так званих «політичних еліт» - назви партій змінювалися, а ключові фігури на виборчих посадах залишалися одні й ті самі.

Третім етапом стала олігархізація виконавчої гілки влади.

Сьогодні професійні фахівці не мають можливості працювати в держорганах, які регулюють вугільну, газову, нафтопереробну галузі, за умови коли олігархи безпосередньо втручаються в роботу державних службовців, вимагаючи задовольняти насамперед їхні інтереси. Олігархізація та її невід'ємна складова - корупція всіх гілок влади призвели до поступової заміни компетентних держслужбовців на лояльних та відданих олігархам корупціонерів у владі.

Проаналізувавши етапи та особливості олігархізації України, можна дати чітке визначення понять «олігарх», «деолігархізація», а також визначити основні етапи проведення деолігархізації України.

Олігархом визнається особа, яка має вплив на політичну владу та збагачується завдяки використанню монопольних секторів економіки, якими заволоділа шляхом використання корумпованого адміністративного ресурсу у приватизаційному процесі, а також завдяки непрозорому використанню державної власності та створенню штучних монополій.

Деолігархізацією визнається процес ліквідації олігархічного впливу на владу та економіку, що складається з таких етапів:

- впровадження прозорого механізму використання об'єктів державної власності;
- демонополізація ринку та створення економічної конкуренції;
- вирішення питання компенсації збитків державі за здійснення приватизації об'єктів за заниженими цінами;
- відділення олігархів від впливу на виборчий процес;
- відділення олігархів від впливу на представницькі органи влади;
- відділення олігархів від впливу на виконавчі органи влади;

- відділення олігархів від засобів масової інформації;
- заборона особам одночасно здійснювати кредитно - фінансову і будь-яку іншу господарську діяльність.

2. ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ПОЛІТИКИ ДЕОЛІГАРХІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

2.1. Проблема.

В Україні окремими повноваженнями щодо формування та реалізації Стратегії деолігархізації України мають бути наділені такі інституції: Верховна Рада України; Президент України; Кабінет Міністрів України; Антимонопольний комітет України; Національне антикорупційне бюро України; Національне агентство з питань запобігання корупції; Фонд державного майна України; Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг; Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку; Міністерство юстиції України; Центральна виборча комісія; Міністерство внутрішніх справ України; Генеральна прокуратура України; Служба безпеки України.

Кожна з цих інституцій вже має окремі повноваження для реалізації Стратегії деолігархізації України, проте для її ефективної реалізації слід наділити ці органи додатковими повноваженнями, а деякі - реформувати.

До прикладу, Антимонопольний комітет України має широкі повноваження з регулювання монопольних ринків, проте склад Антимонопольного комітету не оновлений, його діяльність непрозора.

Національне антикорупційне бюро серед своїх повноважень не має повноважень щодо ведення Реєстру олігархів та пов'язаних з ними осіб, а також методики вияву конфліктів інтересів.

Центральна виборча комісія України не наділена повноваженнями щодо перевірки та включення інформації про пов'язаних з олігархами осіб до інформації про кандидатів на виборні посади. Аналогічна ситуація й щодо інших із вищезазначеного переліку органів.

Спільною проблемою щодо кожного з цих органів, які повинні реалізовувати Стратегію деолігархізації України, є відсутність розподілу завдань та функцій, що мають виконуватися відповідно до Стратегії, додаткових повноважень для реалізації Стратегії, планів-графіків виконання Стратегії, критеріїв оцінки результату реалізації Стратегії, методик та визначених відповідальних осіб для реалізації Стратегії деолігархізації України.

Для того, щоб Стратегія деолігархізації України була реалізована вчасно та результативно, в державі має бути визначений уповноважений орган, що відповідатиме за загальну координацію реалізації Стратегії та моніторинг і аналіз її виконання. Звітування про реалізацію Стратегії деолігархізації України має відбуватися під час кожного пленарного тижня Верховної Ради України під час «години запитань до Уряду».

Також для впровадження політики деолігархізації держави в Україні потрібно створити законодавчу та інституційну основи співпраці державних органів та громадськості.

2.2. Мета - створення в Україні інституційної основи та системи прийняття рішень щодо політики деолігархізації і ефективної системи оцінки та моніторингу виконання Стратегії деолігархізації України.

2.3. Заходи:

1) визначити на законодавчому рівні принципи організації та діяльності органів влади, уповноважених на формування та реалізації Стратегії деолігархізації України:

- Міністерству юстиції України розробити та внести на розгляд Кабінету Міністрів України та Верховної Ради України необхідні проекти змін до нормативно-правових актів, необхідних для надання необхідних повноважень органам влади для реалізації Стратегії деолігархізації України;

- Кабінету Міністрів України визначити уповноважений орган з питань координації реалізації Стратегії деолігархізації України;

2) налагодити систему взаємодії органів (посадових осіб), уповноважених на формування та реалізації Стратегії деолігархізації України, через надання доручення Президенту України, Кабінету Міністрів України, Антимонопольному комітету України, Національному антикорупційному бюро України, Національному агентству з питань запобігання корупції, Фонду державного майна України, Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку, Міністерству юстиції України, Центральній виборчій комісії, Міністерству внутрішніх справ України, Генеральній прокуратурі України, Службі безпеки України розробити та затвердити детальний план-графік реалізації в межах своїх повноважень Стратегії деолігархізації України, методики діяльності, показники досягнення результатів в межах реалізації цих планів та відповідальних за їхню реалізацію осіб;

3) провадити системну роботу щодо аналізу, моніторингу та звітування щодо реалізації Стратегії деолігархізації України:

- забезпечення звітування відповідальних за реалізацію Стратегії деолігархізації України органів влади під час кожного пленарного тижня Верховної Ради України під час «години запитань до Уряду»;»

- систематизація та висвітлення на створеному веб-порталі в постійному режимі всіх дій та їх результатів щодо реалізації Стратегії деолігархізації України;

- підготовка щорічного звіту про стан виконання Стратегії деолігархізації України;

- постійний моніторинг реалізації Стратегії деолігархізації України, підготовка пропозицій щодо заходів нормативно-правового, організаційного, кадрового характеру для ефективного реалізації Стратегії;

- контроль за дотриманням законодавства про конфлікт інтересів та декларування майна, доходів, видатків та зобов'язань фінансового характеру держслужбовцями та прирівняними до них особами, членами їх сімей;

- забезпечити залучення громадськості до формування, реалізації та моніторингу реалізації Стратегії деолігархізації України.

4) внести зміни до законодавства з метою:

вдосконалення механізму вільного доступу до даних Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців через Інтернет, зокрема до даних про кінцевих вигодоодержувачів юридичних осіб, фінансових звітів та статутних документів, посилення відповідальності за невідкриття інформації про кінцевих вигодоодержувачів юридичних осіб;

розкриття всіх даних Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та Державного земельного кадастру через вільний доступ в Інтернеті, у тому числі доступ до даних про об'єкти і суб'єкти прав, про їх обтяження, нормативно-грошову оцінку, про ставку оренди, якщо об'єкт знаходиться в оренді;

5) здійснити заходи із перевірки законності приватизації об'єктів приватизації в галузях вугільної, металургійної, машинобудівної, легкої промисловості, енергетики, телекомунікацій, агропромислового, транспортного комплексу та в інших галузях, сума приватизаційної угоди яких становила від 20 тисяч мінімальних заробітних плат, починаючи з 1999 року, а також їх дотримання.

3. ЗАПОБІГАННЯ ОЛІГАРХІЗАЦІЇ ВЛАДИ

3.1. Запобігання впливу олігархів на виборчий процес та політичні партії

3.1.1. Проблема.

За всі роки незалежності України, більшість політичних партій створювалися як короткострокові політичні проекти, а не політичні інституції, які представляють інтереси своїх виборців.

Вартість участі в виборах свідомо сильно завищувалася. До прикладу, сукупна сума бюджетів усіх політичних партій в Німеччині під час виборів до Бундестагу складає близько 73 млн. євро при кількості населення вдвічі більшого, ніж в Україні. А в Україні сумарний бюджет коштів, які витрачаються всі політичні партії на вибори до Верховної Ради України, становить від 500 млн. до 1 млрд. доларів США. При цьому, за аналогією із Німеччиною, пропорційно до кількості населення, в Україні всі партії сукупно мали б витрачати 36 млн. євро. В більшості європейських країн також заборонена політична теле- та зовнішня реклама, а також обмежені розміри виборчих фондів.

Маючи у власності найбільш рейтингові засоби масової інформації та створивши високу собівартість виборів, фінансування та контроль більшості

політичних партій здійснюють в Україні олігархи. Через вплив на фінансування і медіапідтримку партії олігархи впливають на формування великої частини списку політичної партії, а у лідерів партії виникають конкретні зобов'язання перед спонсорами щодо відстоювання інтересів спонсоруючих їх олігархічних структур на законодавчому рівні або через отримані владні повноваження у виконавчій владі всіх рівнів, інтересів фінансово-промислової групи, яка належить олігарху.

Основними причинами такого стану справ є:

- недосконале виборче законодавство, яке дозволяє фактичним власникам політичних партій (а не виборцям) формувати виборчі списки політичної партії, прощтовхуючи туди пов'язаних з олігархічними структурами осіб;
- непрозоре фінансування політичних партій, відсутність державного фінансування політичних партій;
- недосконале законодавство щодо фінансування виборчих кампаній і прозорості виборчих фондів та фінансів;
- можливість безконтрольного витрачання коштів на політичну рекламу.

3.1.2. Мета - формування нового виборчого законодавства та формування нових засад фінансування політичних партій.

3.1.3. Заходи:

1) ухвалити законодавство щодо встановлення обмежень і забезпечення прозорості та підзвітності фінансування політичних партій і виборчих кампаній, зокрема в частині:

- врегулювання питання фінансування виборів, передбачених законами України "Про вибори народних депутатів України", "Про вибори Президента України" і "Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів";

- запровадження державного фінансування діяльності статутної діяльності політичних партій на основі результатів виборів та відшкодування витрат на виборчу кампанію політичним партіям, які подолали виборчий бар'єр або набрали необхідний, визначений законом відсоток голосів виборців, у встановленому законом розмірі;

- визначення вимог щодо прозорості поточного фінансування партій, зокрема, шляхом регулярного подання звітів політичними партіями про використання коштів, оприлюднення звітів політичних партій у доступній формі з детальною інформацією про отримані доходи (зокрема, осіб, які зробили внесок на фінансування партії), видатки (витрати) та зобов'язання фінансового характеру;

- чіткого регламентування здійснення пожертв і дарунків, встановлення обмежень щодо розміру одержання політичними партіями пожертв і дарунків;

- визначення змісту і форми річних звітів політичних партій; забезпечення належного обліку їх прибутків, витрат, боргів і активів, подання консолідованих звітів, які оприлюднюватимуться на постійній основі;

- запровадження обов'язкового незалежного аудиту поточної та передвиборної звітності партій сертифікованими аудиторами;

- створення ефективного механізму моніторингу дотримання законодавства щодо фінансування політичних партій та виборчих кампаній, розслідування порушень та притягнення винних осіб до відповідальності, визначення (створення) з цією метою державного органу (державних органів), що відповідатиме міжнародним стандартам щодо незалежності та ефективності діяльності;

- встановлення дієвих та пропорційних санкцій за порушення законодавства щодо фінансування політичних партій;

2) ухвалити нове виборче законодавство, що передбачатиме:

- вибори за пропорційними відкритими списками;
- встановлення заборони теле-, радіо- та зовнішньої реклами політичних партій, виборчих блоків, кандидатів на виборні посади;
- удосконалення порядку формування виборчих комісій.

3.2. Запобігання впливу олігархів на представницькі органи влади

3.2.1. Проблема.

У подальшому процес діяльності виборних посадових осіб також супроводжується олігархізаційною поведінкою, найбільш поширеними проявами якої є:

- конфлікт інтересів у діяльності виборних осіб, насамперед суміщення депутатської роботи, політичної діяльності, роботою в органах виконавчої влади з фактичною підприємницькою діяльністю, що заборонено законом;
- підкуп виборних осіб, здійснення тиску на них або на їх бізнес, з метою ухвалення певних рішень або переходу до іншої депутатської фракції (групи);
- незаконне лобіювання інтересів окремих осіб або бізнес-структур, які створюють преференції для фінансово-промислових груп олігархів;
- відсутність належного правового регулювання щодо запобігання конфлікту інтересів у діяльності виборних осіб та прозорих засад лобіювання.

Наслідками олігархізації представницьких органів влади, зокрема, Верховної Ради України, стає прийняття нормативно-правових актів, які захищають олігархічні фінансово-економічні групи, монополії та їх інтереси, встановлюють для них необґрунтовані податкові пільги та законодавчі переваги. Таким чином виникає постійний конфлікт інтересів між інтересами олігархів і інтересом суспільства та держави, що призводить до унеможливлення впровадження ефективних реформ, стабілізації держбюджету через постійний відтік капіталів олігархічних фінансово-промислових груп за межі України.

Окремою проблемою є відсутність політичної відповідальності за невиконання виборчих програм народними обранцями, що є по своїй суті обманом виборців.

Політики чи політичні партії, які беруть участь у виборах, у своїх публічних виступах постійно критикують олігархічну систему і не визнають

олігархічного впливу на їхні політичні сили. Проте коли проходять до влади починають відкрито відстоювати олігархічні інтереси. При цьому виборці позбавлені можливості вплинути на таку особу до закінчення її повноважень. А вже на наступних виборах олігархічні структури підтримують вже новий олігархічний політичний проект і активно використовуючи підконтрольні (належні) олігарху засоби масової інформації вже з новою «вивіскою» олігарх знову впливає на представницький орган влади.

3.2.2. Мета - усунути можливість олігархічного впливу на роботу представницьких органів влади та впровадити механізми політичної відповідальності обраних осіб перед виборцями.

3.2.3. Заходи:

1) ухвалити законодавство, яке б визначало механізми запобігання конфлікту інтересів у діяльності виборних посадових осіб, зокрема, з визначенням можливих форм конфлікту інтересів, правил щодо його запобігання та поведінки у ситуації, коли виникає конфлікт інтересів, інституційного механізму щодо моніторингу законодавства про конфлікт інтересів і пропорційних та стримуючих санкцій за його порушення;

2) заборонити пов'язаним з олігархом особам займати керівні посади в представницьких органах влади, в тому числі, очолювати органи представницького органу влади (фракції політичної партії, комітету чи комісії);

3) зобов'язати осіб у біографії, яка подається до Центральної виборчої комісії вказувати про пов'язаність з олігархічними структурами, а Центральна виборча комісія - зобов'язати оприлюднювати на сайті Центральної виборчої комісії та на виборчих дільницях таку інформацію в офіційній біографії кандидата на виборну посаду, передбачити відповідальність за неповідомлення такої інформації, в тому числі, зняття з виборчих перегонів;

4) ухвалити законодавство щодо визначення правових засад лобіювання, а саме:

- унормування лобіювання як легального демократичного шляху взаємодії громадянського суспільства та правової держави, визначення легальних форм і способів лобіювання;

- передбачення незалежного інформування громадськості про те, хто і чий інтереси лобіює в органах державної влади;

- створення ефективних механізмів контролю за лобіюванням;

- запровадження юридичної відповідальності для учасників лобістських правовідносин і визначення відповідних санкцій за незаконне лобіювання;

5) законодавчо закріпити громадський контроль за прийняттям рішень виборними посадовими особами, зокрема, через запровадження механізму попереднього громадського обговорення законопроектів з обов'язковим створенням громадських рад при кожному комітеті, кожній комісії Верховної Ради України та забезпечення відкритості їх діяльності;

6) запровадити обов'язкову експертизу всіх нормативно-правових актів на виявлення ознак олігархіюгенності;

7) запровадити форми політичної відповідальності перед виборцями:

- можливість виборців відкликати депутатів будь-якого рівня;
- періодичного обов'язкового звітування депутата будь-якого рівня перед виборцями;

- встановлення обмежень щодо обрання особи на наступних виборах або заняття певних посад;

8) реформувати систему оплати праці публічних службовців шляхом істотного підвищення рівня посадових окладів (з урахуванням рівня оплати праці на аналогічних посадах у приватному секторі), скасування або значного обмеження премій (додаткових виплат), які розподіляються на розсуд керівництва, скасування необґрунтованих пільг;

9) підвищити рівень прозорості діяльності Верховної Ради України та місцевих рад, зокрема, шляхом практичної реалізації положень про забезпечення доступу громадян до засідань представницьких органів, оприлюднення інформації про діяльність комітетів та комісій Верховної Ради України та місцевих рад (зокрема, протоколів засідань), оприлюднення в Інтернеті інформації про народних депутатів України та депутатів місцевих рад, членів їх сімей, їх помічників (їх фінансування, відрядження, їх декларації про доходи, майно, витрати і зобов'язання фінансового характеру тощо), безперешкодний доступ до інформації про кошториси представницьких органів та звітів про їх використання;

10) встановити на законодавчому рівні обов'язок депутатів, державних службовців та прирівняних до них осіб, службових осіб здійснити до призначення на посаду (зайняття посади, прийняття на службу) в органах влади відчуження належних їм та членам їх сімей корпоративних прав, а також відповідальність за невиконання цього обов'язку.

3.3. Запобігання олігархізації виконавчої влади

3.3.1. Проблема.

Отримуючи контроль над фракціями політичних партій у Верховній Раді України та інших представницьких органах, олігархи отримують змогу формувати вертикаль виконавчої влади з числа пов'язаних з ними осіб. Таким чином, на керівні посади органів виконавчої влади, в тому числі і на місцевому рівні, державних та комунальних підприємств потрапляють у більшості випадків близькі до олігархічних структур особи.

Причиною високого рівня олігархізації в діяльності органів виконавчої влади є відсутність ефективно діючих систем виявлення та аналізу ризиків олігархізаціогенних процедур.

Ще однією сферою з високими ризиками олігархізації влади є діяльність державних та комунальних підприємств в інтересах олігархічних структур, коли через відсутність визначення на законодавчому рівні відкритого конкурсу на зайняття керівних посад у державних та комунальних підприємствах призначають пов'язаних з олігархами осіб. Таким чином, відбувається

фактичне захоплення олігархами таких підприємств, що призводить до неефективного використання державного та комунального майна.

Крім того, сьогодні діяльність більшості державних та комунальних підприємств є непрозорою, громадськість не має змоги отримати інформацію про мету та підстави їх утворення, економічний ефект від їхньої діяльності, ефективність використання ними наданого їм в користування державою або місцевою громадою майна і результати діяльності цих підприємств. Це призводить до завдання значних збитків державі та місцевій громаді.

3.3.2. Мета - запровадження ефективних програм деолігархізації влади у центральних та місцевих органах виконавчої влади, а також на державних та комунальних підприємствах, забезпечення прозорості їхньої діяльності для громадськості.

3.3.3. Заходи:

1) ухвалити закон, який введе поняття «олігарх» та «пов'язані з олігархом фізичні особи», «пов'язані з олігархом юридичні особи», на яких будуть поширюватися правила конфлікту інтересів, зокрема:

- пов'язані з олігархом фізичні особи - це особи, які протягом останніх п'яти років були чи є учасниками, співзасновниками юридичних осіб, підконтрольних олігарху, чи працювали або працюють в керівних органах юридичних осіб, які прямо чи опосередковано належать олігархові та/або членам його сім'ї;

- заборонити пов'язаним з олігархом особам займати керівні посади в органах державної виконавчої влади всіх рівнів та керівні посади на державних та комунальних підприємствах протягом п'яти років з дня звільнення з підконтрольних олігарху юридичних осіб;

- встановити пов'язаним з олігархом юридичним особам обмеження в допуску до загальнодержавних ресурсів (отримувати кредити під гарантії держави, субсидії, субвенції, пільги з оподаткування тощо);

2) уповноважити Національне антикорупційне бюро України на ведення Реєстру олігархів та пов'язаних з ними фізичних та юридичних осіб та методику здійснення перевірок осіб на наявність підстав для внесення до відповідного Реєстру;

3) законодавчо врегулювати проведення перевірок публічних службовців на пов'язаність з олігархами, у якому передбачити правила та порядок проведення таких перевірок, гарантії їх законності та контролю;

4) ухвалити зміни до нормативно-правових актів щодо державних закупівель, зокрема, із:

- визначення поняття замовників та адаптації процедури закупівлі в одного учасника з метою запобігання порушень у сфері держзакупівель;

- розширення кола замовників у Законі України «Про здійснення державних закупівель», зокрема включення до них всіх державних та комунальних підприємств;

- надання можливості замовникам використовувати електронні засоби під час застосування окремих видів закупівель;

- розширити доступ до інформації про закупівлі, зокрема шляхом оприлюднення істотних умов договору про закупівлі;

5) внести зміни до законодавства щодо прийняття методології виявлення та оцінки ризиків олігархізації в діяльності органу або державного чи комунального підприємства та затвердити план дій із запобігання олігархізації діяльності органу або державного чи комунального підприємства;

6) створити умови для призначення на посади держслужбовців, керівників державних та комунальних підприємств виключно на умовах прозорих, публічних конкурсів та виключно з переліку осіб, включених до Національного кадрового резерву, створеного відповідно до закону;

7) реформувати систему оплати праці державних службовців шляхом істотного підвищення рівня посадових окладів (з урахуванням рівня оплати праці на аналогічних посадах у приватному секторі), скасування або значного обмеження премій (додаткових виплат), які розподіляються на розсуд керівництва, скасування необґрунтованих пільг і переваг;

8) встановити на законодавчому рівні обов'язок державних службовців та прирівняних до них осіб, службових осіб, керівного складу державних та комунальних підприємств здійснити до призначення на посаду (зайняття посади, прийняття на службу) в органах влади відчуження належних їм та членам їх сімей корпоративних прав, а також відповідальність за невиконання цього обов'язку;

9) оприлюднення та створення умов для доступу до інформації про використання публічних коштів, якими розпоряджаються державні та комунальні установи, суб'єкти господарювання державної і комунальної власності, установи загальнообов'язкового державного страхування і органи Пенсійного фонду України, зокрема шляхом оприлюднення в Інтернеті та створення умов для доступу в режимі реального часу до всіх транзакцій на рахунках центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів.

4. ДЕМОНОПОЛІЗАЦІЯ

4.1.1. Проблема.

Основною причиною, яка зумовлює наявність монополій економіки, є фактичне зрощення бізнесу та влади, що призводить до використання політичного впливу для ведення бізнесу, незаконного лобіювання ухвалення законів та інших нормативно-правових актів.

Таке законодавство, ухвалене, зокрема, внаслідок незаконного лобіювання бізнес-інтересів олігархів, ускладнені процедури регулювання підприємницької діяльності, корумповані контролюючі органи та судова система не виконують своїх основних функцій та неефективні. Це призвело до системності олігархізації економіки, внаслідок чого підприємці не мають можливості самостійно їй протидіяти, а також до формування толерантного ставлення до олігархізації серед представників бізнесу.

Таким чином, подолати олігархізацію влади та повальний монополізм в приватному секторі можливо лише шляхом комплексного розв'язання проблем, наявності політичної волі для розмежування бізнесу та влади, реалізації реформ у публічному секторі, зокрема адміністративної реформи (обмеживши насамперед можливості чиновників для зловживання владними повноваженнями), здійснення дерегуляції підприємництва, забезпечення вільної конкуренції та ефективної дії антимонопольного законодавства, проведення реформи судових правоохоронних органів влади.

4.1.2. Мета - усунення передумов ведення бізнесу з використанням олігархічних схем, формування сприятливого конкурентного середовища для бізнесу, демонополізація економіки.

4.1.3. Заходи:

1) призначити на засадах відкритого кадрового конкурсу голову Антимонопольного комітету України та повністю оновити склад Антимонопольного комітету;

2) реформувати роботу Антимонопольного комітету України, забезпечення прозорості його роботи та зобов'язання оприлюднення на офіційному веб-порталі Антимонопольного комітету протягом 30 днів всіх його рішень з дня їх прийняття з урахуванням інформації, публікування якої може завдати шкоду учасникам та третім особам, всіх своїх рішень за результатом розгляду: заяв та справ на концентрацію та узгоджені дії; справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції; справ про недобросовісну конкуренцію; інформації про накладені штрафи та звіти про суми стягнених штрафів;

3) об'єднати всі антимонопольні процедури у єдиному нормативно-правовому акті, передбачивши в тому числі:

можливість допуску юридичних осіб до загальнодержавних ресурсів (отримувати кредити під гарантії держави, субсидії, субвенції, пільги з оподаткування, тощо) виключно за адресним рішенням Верховної Ради України;

визнання монопольним (домінуючим) також становища суб'єкта господарювання, якщо його частка у кожній із вказаних галузей становить більше 20 відсотків;

створення відкритого Єдиного державного реєстру державних підприємств, зобов'язавши усі підприємства, що включені до вказаного Реєстру, оприлюднювати інформацію про істотні умови довгорів, укладені такими підприємствами, пільги та знижки, які надаються та/або отримуються такими підприємствами, розміри заробітних плат підприємств керівників та їх заступників із урахуванням усіх надбавок;

вдосконалення механізму вільного доступу до даних Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців через Інтернет, зокрема до даних про кінцевих бенефіціарів юридичних осіб, щорічних фінансових звітів та статутних документів в останній редакції, посилення відповідальності за невиконання обов'язку про відкриття вказаної інформації;

відкриття доступу до інформації, що міститься в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно та Державному земельному кадастрі через вільний доступ в Інтернеті, у тому числі доступ до даних про об'єкти і суб'єкти прав, про їх обтяження, нормативно-грошову оцінку, про ставку орендної плати, якщо об'єкт знаходиться в оренді;

розкриття фінансовими установами інформації про платежі до державного та місцевих бюджетів, які сплачують суб'єкти господарювання, що мають право на видобуток корисних копалин та/або використання природних ресурсів;

4) визначити механізм запобігання придбання у власність, користування олігархами та пов'язаними з ними особами засобів масової інформації;

5) визначити механізм запобігання здійснення олігархами та пов'язаними з ними особами здійснювати кредитно - фінансову діяльність.

5. КОМПЕНСАЦІЯ ДЕРЖАВІ ЗБИТКІВ, ЗАВДАНИХ ПОРУШЕННЯМИ ПРИ ПРИВАТИЗАЦІЇ

5.1.1. Проблема

Більшість із приватизованих олігархам об'єктів були «ресурсними», тобто дозволяли олігархам швидко збагачуватися завдяки монопольному становищу на ринку.

На відміну від результатів «малої приватизації», яка створила конкурентне середовище та робочі місця, приватизація «ресурсних» підприємств мала наслідком виключно «викачування ресурсів» і продаж їх за кордон. На таких підприємствах не створювалася додана вартість для економіки: ні інновацій, ні нових робочих місць, ні модернізації, ні високотехнічного виробництва ці підприємства не отримували. Натомість і надалі експлуатувалася застаріла інфраструктура, яка дісталася олігархам в порівнянні з отриманими ними швидкими надприбутками майже за безцінь.

Зі зміцненням олігархізації представницької та виконавчої влади олігархи почали ставити своїх «менеджерів» на чолі державних підприємств в суміжних з захопленими олігархами галузях економіки і отримувати над такими держпідприємствами фактичний контроль. Далі олігархи утримували на зарплаті «в конвертах» працівників міністерств, відомств, в сфері яких знаходилися контрольовані ними держпідприємства, що дозволяло брати активну участь таким підприємствам у розподілі державних ресурсів (державні субсидії (дотації), фінансування, безоплатне користування об'єктами державної власності тощо).

Через олігархізацію Верховної Ради України та місцевих рад олігархи впливали на прийняття нормативно-правових актів, які надавали їх фінансово-промисловими групам отримувати податкові пільги, а іноді й взагалі не сплачувати податки з отриманих надприбутків або мінімізувати їх.

Протягом 1992-2012 років згідно з даними Фонду державного майна України було приватизовано 28 943 державних об'єктів та 99 828 об'єктів

комунальної власності. За ці роки приватизації сукупний дохід держави становив 63 мільярди гривень.

При тому, що лише офіційні статки десяти українських олігархів оцінюються в близько 600 мільярдів гривень, що в 10 разів більше, ніж все розпродане державою майно за всі роки незалежності України.

5.1.2. Мета - компенсація державі збитків, завданих порушеннями при здійсненні приватизації державного майна.

5.1.3. Заходи:

1) здійснити перевірку здійснення приватизації об'єктів в галузях вугільної, металургійної, машинобудівної, легкої промисловості, енергетики, телекомунікацій, агропромислового, транспортного комплексу та в інших галузях, сума приватизаційної угоди яких становила від 20 тисяч мінімальних заробітних плат, починаючи з 1999 року;

2) прийняти зміни законодавства про приватизацію та імплементувати практику європейських країн з метою впровадження процедур, аналогічним процедурам світових бірж, що дадуть можливість отримати від продажу об'єктів державної власності найвищу та економічно обґрунтовану ціну;

3) визначити механізм компенсації державі збитків, завданих порушеннями при здійсненні приватизації об'єктів приватизації в галузях вугільної, металургійної, машинобудівної, легкої промисловості, енергетики, телекомунікацій, агропромислового, транспортного комплексу та в інших галузях, сума приватизаційної угоди яких становила від 20 тисяч мінімальних заробітних плат, починаючи з 1999 року, а також їх недотриманням.

6. РИЗИКИ НЕПРИЙНЯТТЯ СТРАТЕГІЇ ДЕОЛІГАРХІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Наслідком олігархізації політики та економіки стали негативні явища та процеси, які в умовах зовнішньої агресії, ведуть до остаточної втрати Україною незалежності та територіальної цілісності.

Головна небезпека олігархії полягає в тому, що вона може існувати виключно за рахунок державних ресурсів, експлуатуючи політичну ренту, працюючи за монопольними правилами, знищуючи конкуренцію та постійно збільшуючи рівень корупції в державі.

У випадку неприйняття чи неефективної реалізації Стратегії деолігархізації України можуть настати такі наслідки та ризики:

1) тотальне зuboжіння українського народу та практично ліквідація середнього класу через відсутність конкуренції у провідних галузях економіки та суцільну корумпованість усіх систем та органів влади;

2) знищення народовладдя через узурпацію влади підконтрольними олігархату політичними партіями та їх лідерами;

3) залежність української економіки та політики від зовнішнього впливу через вразливість вітчизняних олігархів зі сторони більш потужних бізнес-середовищ та фінансово-промислових ;

4) залежність самих олігархів, як від своїх конкурентів, корумпованих чиновників, правоохоронних органів, так і від українських та закордонних спецслужб, через наявний (зібраний) на них компромат щодо вчинених ними правопорушень під час набуття у власність державного та/або комунального майна, бюджетних коштів. Наслідком залежності олігархів та впливу олігархів на владу та економіку нашої держави може стати фактична втрата Україною суверенітету та незалежності, а також її неспроможність проводити самостійну ефективну зовнішню політику;

5) зростання соціального протесту серед широких верств населення, особливо на фоні зовнішньої агресії, падіння економіки, вкрай неефективного функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування, тотальної корупції та породженої фінансової нестабільності;

6) втрата всіма гілками влади в очах народу своєї легітимності, а як наслідок - схильність та прагнення громадян до насильницької зміни влади.

Таким чином, зволікання з прийняттям Стратегії деолігархізації України у найкоротший термін як елемента загальнодержавної стратегії з подолання економічної кризи та наслідків зовнішньої агресії, може призвести до катастрофічних наслідків у найближчий час.

Олігархія має наслідком неможливість держави вирватися з замкнутого кола зuboжіння, стоїть на заваді ефективного впровадження реформ та здійснення економічного прориву. А перерозподіл майна олігархів, який вже зараз розпочався в Україні, може призвести до знищення України як незалежної держави.

7. ОЦІНКА СТАНУ ВИКОНАННЯ СТРАТЕГІЇ ДЕОЛІГАРХІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Оцінка стану виконання Стратегії деолігархізації України проводиться на підставі щорічного звіту стану виконання Стратегії деолігархізації України. Звіт про стан виконання Стратегії деолігархізації України включається до національної доповіді щодо реалізації засад політики з деолігархізації влади, проект якої подається спеціально уповноваженими органами з питань політики деолігархізації влади Верховній Раді України, Президенту України та Кабінету Міністрів України щороку до 1 березня.

Кабінет Міністрів України з метою здійснення заходів, передбачених Антиолігархічною стратегією, затверджує державну програму, яка підлягає щорічному перегляду з урахуванням результатів реалізації визначених заходів, висновків та рекомендацій парламентських слухань щодо національного звіту про стан справ з деолігархізацією влади в Україні.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України «Про засади державної стратегії деолігархізації України на 2015 - 2020 роки (Стратегія деолігархізації України)»

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

Україна отримала у спадок від СРСР вкрай забюрократизовану, неефективну економіку та колосальні матеріальні ресурси. З переходом від планової соціалістичної економіки до ринкової постало питання приватизації державного майна, з метою ефективного управління ним та залучення інвестицій у всі галузі економіки.

Та відсутність швидких та ефективних реформ, корупція в вищих органах влади, непрозоре підняття тарифів для населення, різкі скачки валютного курсу та знецінення української валюти, повільний економічний розвиток України - все це є наслідком олігархізації влади та економіки Української держави. Нинішня олігархізована система управління державою приречла українців на бідність та загрожує потужним соціальним вибухом.

Бюрократизація та концентрація ресурсів у руках невеликої групи є рушійною силою для «залізного закону олігархії Міхельса», згідно з яким будь-яка форма соціальної організації, незалежно від її початкової демократичності чи автократичності, неминуче вироджується у владу небагатьох обраних — олігархію. Демократичні суспільства створюють противаги цьому «виродженню» шляхом обмеження монополій, розвитку громадянського суспільства, розширення прав органів місцевого самоврядування, відкритості та публічності використання державних ресурсів тощо.

Таким чином, в процесі олігархізації економіки України через корупційні зв'язки у владі використовувалися такі методи:

- приватизація державних підприємств за «конкурсом для одного учасника»;
- приватизація за зниженою ціною високоліквідних підприємств;
- необґрунтоване отримання преференцій для власних компаній з державного бюджету та податкових пільг;
- задіяння вексельних схем у розрахунках із державними підприємствами;
- одержання доступу до ресурсів, підконтрольних державі: оренда цілісних майнових комплексів державних підприємств та використання їхньої інфраструктури для власного збагачення;
- активне використання судової системи та державних реєстраторів у взятті під контроль високорентабельних підприємств, зокрема з недосконалою структурою власності;
- установа контролю над держпідприємствами через призначення свого контрольованого менеджменту на ці підприємства з одночасним блокуванням скликання зборів акціонерів та невиплата дивідендів державі;
- використання статусу «міноритарія» для примусу бізнес-партнерів до продажу своїх часток (судові позови, зриву зборів акціонерів тощо);
- сприяння призначенню «своїх» людей в органах влади для знищення конкурентів на ринках, отримання доступу до державних замовлень та вплив на державне регулювання галузей;

- отримання в управління пакетів високорентабельних компаній (насамперед, обленерго та облгазів);

- навмисне доведення до фіктивного банкрутства державних підприємств та через суди отримання у власність їхнього майна та землі тощо.

Олігархізація спотворила структуру економіки в цілому та знизила розвиток середнього класу, який формувався насамперед завдяки малому та середньому бізнесу, що у країнах з розвинутою економікою створює до 60% ВВП, а головне – забезпечує нові робочі місця та впровадження інновацій для економічного зростання держави.

До сьогодні умови ведення бізнесу в Україні залишаються одними з найгірших у Європі (за визначенням багатьох міжнародних інституцій).

Олігархізація влади та економіки зробила конкуренцію заздалегідь не вигідною, так як олігархічні фінансово-промислові групи не зможуть отримувати надприбутки та виживати у конкурентному середовищі. Тому конкуренція як один із принципів підприємництва у більшості галузей економіки України сьогодні відсутній.

Сьогодні відбувається:

1) тотальне зубожіння українського народу та практично ліквідація середнього класу через відсутність конкуренції у провідних галузях економіки та суцільну корумпованість усіх систем та органів влади;

2) знищення народовладдя через узурпацію влади підконтрольними олігархату політичними партіями та їх лідерами;

3) залежність української економіки та політики від зовнішнього впливу через вразливість вітчизняних олігархів зі сторони більш потужних бізнес-середовищ та фінансово-промислових ;

4) залежність самих олігархів, як від своїх конкурентів, корумпованих чиновників, правоохоронних органів, так і від українських та закордонних спецслужб, через наявний (зібраний) на них компромат щодо вчинених ними правопорушень під час набуття у власність державного та/або комунального майна, бюджетних коштів. Наслідком залежності олігархів та впливу олігархів на владу та економіку нашої держави може стати фактична втрата Україною суверенітету та незалежності, а також її неспроможність проводити самостійну ефективну зовнішню політику;

5) зростання соціального протесту серед широких верств населення, особливо на фоні зовнішньої агресії, падіння економіки, вкрай неефективного функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування, тотальної корупції та породженої фінансової нестабільності;

6) втрата всіма гілками влади в очах народу своєї легітимності, а як наслідок - схильність та прагнення громадян до насильницької зміни влади.

Тому прийняття на даний час Стратегії деолігархізації України є одним із кроків на шляху порятунку держави.

2. Цілі і завдання законопроекту, шляхи їх досягнення

Метою цього законопроекту є створення в Україні інституційної основи та системи прийняття рішень щодо політики деолігархізації і ефективної системи оцінки та моніторингу виконання Стратегії деолігархізації України.

3. Загальна характеристика та основні положення законопроекту

Проектом пропонується визначити такі заходи із деолігархізації влади та економіки України:

1) визначити на законодавчому рівні принципи організації та діяльності органів влади, уповноважених на формування та реалізації Стратегії деолігархізації України:

- Міністерству юстиції України розробити та внести на розгляд Кабінету Міністрів України та Верховної Ради України необхідні проекти змін до нормативно-правових актів, необхідних для надання необхідних повноважень органам влади для реалізації Стратегії деолігархізації України;

- Кабінету Міністрів України визначити уповноважений орган з питань координації реалізації Стратегії деолігархізації України;

2) налагодити систему взаємодії органів (посадових осіб), уповноважених на формування та реалізації Стратегії деолігархізації України, через надання доручення Президенту України, Кабінету Міністрів України, Антимонопольному комітету України, Національному антикорупційному бюро України, Національному агентству з питань запобігання корупції, Фонду державного майна України, Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку, Міністерству юстиції України, Центральній виборчій комісії, Міністерству внутрішніх справ України, Генеральній прокуратурі України, Службі безпеки України розробити та затвердити детальний план-графік реалізації в межах своїх повноважень Стратегії деолігархізації України, методики діяльності, показники досягнення результатів в межах реалізації цих планів та відповідальних за їхню реалізацію осіб;

3) провадити системну роботу щодо аналізу, моніторингу та звітування щодо реалізації Стратегії деолігархізації України:

- забезпечення звітування відповідальних за реалізацію Стратегії деолігархізації України органів влади під час кожного пленарного тижня Верховної Ради України під час «години запитань до Уряду;»

- систематизація та висвітлення на створеному веб-порталі в постійному режимі всіх дій та їх результатів щодо реалізації Стратегії деолігархізації України;

- підготовка щорічного звіту про стан виконання Стратегії деолігархізації України;

- постійний моніторинг реалізації Стратегії деолігархізації України, підготовка пропозицій щодо заходів нормативно-правового, організаційного, кадрового характеру для ефективного реалізації Стратегії;

- контроль за дотриманням законодавства про конфлікт інтересів та декларування майна, доходів, видатків та зобов'язань фінансового характеру держслужбовцями та прирівняними до них особами, членами їх сімей;

- забезпечити залучення громадськості до формування, реалізації та моніторингу реалізації Стратегії деолігархізації України.

4) внести зміни до законодавства з метою:

вдосконалення механізму вільного доступу до даних Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців через Інтернет, зокрема до даних про кінцевих вигодоодержувачів юридичних осіб, фінансових звітів та статутних документів, посилення відповідальності за невідкриття інформації про кінцевих вигодоодержувачів юридичних осіб;

розкриття всіх даних Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та Державного земельного кадастру через вільний доступ в Інтернеті, у тому числі доступ до даних про об'єкти і суб'єкти прав, про їх обтяження, нормативно-грошову оцінку, про ставку оренди, якщо об'єкт знаходиться в оренді;

5) здійснити заходи із перевірки законності приватизації об'єктів приватизації в галузях вугільної, металургійної, машинобудівної, легкої промисловості, енергетики, телекомунікацій, агропромислового, транспортного комплексу та в інших галузях, сума приватизаційної угоди яких становила від 20 тисяч мінімальних заробітних плат, починаючи з 1999 року, а також їх дотримання.

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

Проект Закону відповідає Конституції України, узгоджується з іншими актами такої самої юридичної сили, зокрема, Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції».

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Прийняття та реалізація проекту Закону потребуватиме додаткових витрат із Державного бюджету України, які будуть відображені у державній програмі щодо виконання заходів, передбачених Стратегією деолігархізації України, схваленою Кабінетом Міністрів України.

6. Обґрунтування очікуваних соціально-економічних, правових та інших наслідків застосування законопроекту після його прийняття

Прийняття законопроекту дозволить вирватися з замкнутого кола зубожіння українського народу, ефективно впровадити реформи та забезпечить здійснити економічний прорив України.

Народні депутати України

Ю.Б. Дерев'янку

І.М. Сулова

Проект
вноситься
народними депутатами України

Ю.Б. Дерев'янком

І.М. Суисловою

**ПОСТАНОВА
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ**

**Про прийняття за основу та в цілому проекту Закону України
«Про засади державної стратегії деолігархізації України
на 2015 - 2020 роки (Стратегія деолігархізації України)»**

Верховна Рада України постановляє:

1. Прийняти за основу та в цілому проект Закону України «Про засади державної стратегії деолігархізації України на 2015 - 2020 роки (Стратегія деолігархізації України)», поданий народними депутатами України Ю.Б. Дерев'янком, І.М.Суисловою.

**Голова Верховної Ради
України**

В. ГРОЙСМАН

СПИСОК АВТОРСЬКОГО КОЛЕКТИВУ

Проекту Закону України «Про засади державної стратегії деолігархізації України на 2015 - 2020 роки (Стратегія деолігархізації України)»

1. Дерев'янку Юрій Богданович – народний депутат України;
2. Сулова Ірина Миколаївна – народний депутат України;
3. Таран Сергій Вікторович – член Ради політичної партії «ВОЛЯ»;
4. Галабала Ольга Юріївна - член Ради політичної партії «ВОЛЯ»;
5. Бонюк Олексій Петрович - член Ради політичної партії «ВОЛЯ».

Народні депутати України

Ю.Б.Дерев'янку

І.М.Сулова